
STUDIA IURIS

JOGTUDOMÁNYI TANULMÁNYOK / JOURNAL OF LEGAL STUDIES

2025. II. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A folyóirat a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolájának a közleménye. A szerkesztőség célja, hogy fiatal kutatók számára színvonalas tanulmányaik megjelentetése céljából méltó fórumot biztosítson.

A folyóirat közlésre befogad tanulmányokat hazai és külföldi szerzőktől – magyar, angol és német nyelven. A tudományos tanulmányok mellett kritikus, önálló véleményeket is tartalmazó könyvismertetések és beszámolók is helyet kapnak a lapban.

A beérkezett tanulmányokat két bíráló lektorálja szakmailag. Az idegen nyelvű tanulmányokat anyanyelvi lektor is javítja, nyelvtani és stilisztikai szempontból.

A folyóirat online verziója szabadon letölthető (open access).

ALAPÍTÓ TAGOK

BODZÁSI BALÁZS, JAKAB ÉVA, TÓTH J. ZOLTÁN, TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ

FŐSZERKESZTŐ

JAKAB ÉVA ÉS BODZÁSI BALÁZS

OLVASÓSZERKESZTŐ

GIOVANNINI MÁTÉ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI

BOÓC ÁDÁM (KRE), FINKENAUER, THOMAS (TÜBINGEN), GAGLIARDI, LORENZO (MILANO),
JAKAB ANDRÁS DSc (SALZBURG), SZABÓ MARCEL (PPKE), MARTENS, SEBASTIAN (PASSAU),
THÜR, GERHARD (AKADÉMIKUS, BÉCS), PAPP TEKLA (NKE), TÓTH J. ZOLTÁN (KRE),
VERESS EMŐD DSc (KOLOZSVÁR)

Kiadó: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Székhely: 1042 Budapest, Viola utca 2-4

Felelős Kiadó: TÓTH J. ZOLTÁN

A tipográfia és a nyomdai előkészítés CSERNÁK KRISZTINA (L'Harmattan) munkája

A nyomdai munkákat a Robinco Kft. végezte, felelős vezető GEMBELA ZSOLT

Honlap: <https://ajk.kre.hu/index.php/jdi-kezdolap.html>

E-mail: doktori.ajk@kre.hu

ISSN 3057-9058 (Print)

ISSN 3057-9392 (Online)

URL: KRE ÁJK - Studia Iuris

<https://ajk.kre.hu/index.php/kiadvanyok/studia-iuris.html>

ÜNNEPI TANULMÁNYOK ANKA TIBOR

70. SZÜLETÉSNAPJA ALKALMÁBÓL

FESTIVE STUDIES TO CELEBRATE TIBOR ANKA'S 70TH BIRTHDAY

BODZÁSI BALÁZS¹

ABSTRACT ■ Tibor Anka, the former vice-chairman of the Hungarian National Chamber of Notaries, who served as a notary in Cegléd for almost three decades, is the doyen of the Hungarian Faculty of Notaries. About his diversified knowledge, the members of the Hungarian Faculty of Notaries, like notaries, deputy notaries and candidates, can be convinced at the Chamber's training courses and professional events.

In the followings we present the volume made for the 70th birthday of Tibor Anka. The volume and altogether eleven studies in it reflect faithfully the interest of the celebrant in almost all areas of civil law and notarial procedures.

KEYWORDS: collateral inheritance, European order for payment procedure, European succession regulation, notice, matrimonial property contract, Acquisition of rights in good faith, land registry, written statements of rights, collective representative action, compulsory share, notarized certificate of acts/notarial certificates, common property

ABSZTRAKT ■ Anka Tibor, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara korábbi elnökhelyettese, aki csaknem három évtizeden keresztül volt Cegléd 2. számú székhelyre kinevezett közjegyző, a magyar közjegyzői kar doyenje. Szerteágazó tudásáról a közjegyzői kar tagjai – közjegyzők, helyettesek és jelöltek – a mai napig meggyőződhetnek a kamarai oktatásokon, illetve a kamara szakmai rendezvényein.

Az alábbiakban az Ünnepezt 70. születésnapjára készült kötetet² mutatjuk be, amely kötet és az abban olvasható tizenegy tanulmány hűen tükrözi Anka Tibornak a civilisztika és a közjegyzői eljárások szinte valamennyi területére kiterjedő érdeklődését.

¹ Közjegyző, egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

² RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 324. A kötet a Magyar Országos Közjegyzői Kamara honlapján elektronikus formában is elérhető: https://mokk.hu/wp-content/uploads/2024/07/Unnepi-tanulmanyok-Anka-tibor-szuletesnapja-alkalmabol_Anka_70_.pdf.

KULCSSZAVAK: ági öröklés, európai fizetési meghagyásos eljárás, európai öröklési rendelet, felmondás, házassági vagyoni jogi szerződés, jóhiszemű jogszerzés, ingatlan-nyilvántartás, írásbeli jognyilatkozatok, kollektív képviselői kereset, kötelesrész, közjegyzői ténytanúsítványok, közös tulajdon

1. KÖZÖS TULAJDON RENDEZÉSI KÖTELEZETTSÉG

ANKA MÁRTON TIBOR tanulmányában a 2020. évi LXXI. törvény³ 18/A. és 18/B. §-a által keletkeztetett közös tulajdon rendezési – tartalmában megszüntetési – kötelezettséghez kapcsolódó kérdéseket elemzi. A szerző elsőként azt emeli ki, hogy ez a kötelezettség csak földnek minősülő hagyatéki vagyon tekintetében keletkezhet, és – bár ezt nem mondja ki a jogszabály – csak földön állhat fenn. Az örökösöknek nem a teljes ingatlan, hanem csupán a hagyatékba tartozó tulajdoni illetősége tekintetében keletkezik közös tulajdon rendezési kötelezettség.⁴

Közös tulajdon megszüntetési kötelezettség akkor keletkezik, ha a földet több örökös törvényes örökléssel örökli, ideértve az ingatlanból a kötelesrészét megkapó kötelesrészre jogosult törvényes örököst is. Ennek a kötelezettségnek az ingatlan tulajdonosai akkor tesznek eleget, ha az egész ingatlan egyetlen személy tulajdonába kerül.⁵

Közös tulajdon rendezési kötelezettség legkorábban az örökhagyó halálakor keletkezhet. A halállal keletkező közös tulajdon rendezési kötelezettség létrejötté tekintetében a halálkori állapot vizsgálendő. Éppen ezért, ha az örökhagyó halálakor nem keletkezik közös tulajdon, akkor a halált követően az egyetlen örökös már szabadon ruházhatja át az általa megörökölt földet. Ez az átruházás már nem keletkeztet közös tulajdoni rendezési kötelezettséget.⁶

Az osztatlan közös tulajdon megszüntetésére irányuló kötelezettség előállhat azonban az örökhagyó halálát követően is. Erre például akkor kerülhet sor, ha a kötelesrészre jogosult igényét természetben elégítik ki és ő ennek alapján a hagyaték tárgyát képező ingatlanból tulajdoni hányadot szerez. Ebben az esetben a kötelesrész iránti igény természetben való kielégítésével keletkezik közös tulajdon és együttal közös tulajdon rendezési kötelezettség is.⁷

³ A földeken fennálló osztatlan közös tulajdon felszámolásáról és a földnek minősülő ingatlanok jogosultjai adatainak ingatlan-nyilvántartási rendezéséről szóló 2020. évi LXXI. törvény.

⁴ ANKA MÁRTON TIBOR: A közös tulajdon rendezési kötelezettség. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 11., 22.

⁵ ANKA 2023, 12.

⁶ ANKA 2023, 20.

⁷ ANKA 2023, 14.

A szerző külön is felhívja a figyelmet arra, hogy az osztályos egyezséggel a közös tulajdon rendezési kötelezettség létrejötte előzhető meg, nem pedig a kötelezettség teljesíthető. Az osztályos egyezséggel a hagyatékon fennálló jogközösség ugyan megszűnik, de nem történik tulajdonátruházás (nem tulajdonátruházási jogcím), abba nem vonható be a hagyatékon kívüli vagyontárgy, és a szerzés jogcíme öröklés marad, a szerzés időpontja pedig az örökhagyó halála.⁸

A szerző azt is kiemeli, hogy a közös tulajdon rendezési kötelezettség bármilyen módon teljesíthető, a 2020. évi LXXI. törvényben felsorolt módokon kívül is. A lényeg az, hogy a közös tulajdon rendezési kötelezettségnek a tulajdonosok akkor tesznek eleget, ha a kötelezettséggel terhelt ingatlan vagy ingatlan tulajdoni illetőség egyetlen személy tulajdonába kerül. Így az örökösök ezt a kötelezettségüket a hagyatéki eljáráson belül kötött közös tulajdon megszüntetési egyezséggel is teljesíthetik. Ebben az esetben az örökösök nem adásvételi szerződést kötnek, így a tulajdonszerzés jogcíme sem adásvétel.⁹

2. A KÉPVISELETI KERESETEK EURÓPAI KERETSZABÁLYAI

HARSÁGI VIKTÓRIA tanulmányában a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti eljárásokról szóló uniós irányelvet elemzi.¹⁰ Magyarországon az irányelv átültetésére a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény módosításával került sor, melynek során egy új fejezetet iktattak be a törvénybe „A fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetek” címmel (38–38/G. §). A szerző ezzel kapcsolatban kiemeli, hogy az irányelv kollektív igényérvényesítési mechanizmusainak új rendszere nem helyettesíti a tagállami mechanizmusokat, nem váltja fel azokat, ezért a tagállamok szabadon fenntarthatnak más eszközöket is.¹¹ Így bár a fogyasztók által elszenvedett kartelljogi károkra vonatkozó igények kimaradtak a szabályozásból, a tagállamok lehetővé tehetik a képviseleti kereseteket ezen a területen is. A tagállamok ugyanis jogosultak olyan területeket is bevonni a szabályozásba, amelyek nem esnek az irányelv tárgyi hatálya alá. Ezzel kapcsolatban utal a szerző arra, hogy a környezetvédelmi szektor is kívül rekedt az irányelv tárgyi hatályán, annak

⁸ ANKA 2023, 16.

⁹ ANKA 2023, 22.

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/1828 irányelve (2020. november 25.) a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

¹¹ HARSÁGI VIKTÓRIA: A képviseleti keresetek európai keretszabályainak „erőtlensége”. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közgazdász Akadémia Kiadó, 2023, 29.

ellenére, hogy az európai jogalkotónak lett volna kompetenciája ilyen szabályok megalkotására.¹²

A tagállamok mérlegelhetik, hogy egy már létező eljárásjogi mechanizmusuk részeként vagy külön eljárásként ültetik át az irányelvet. Megtarthatják meglévő kollektív igényérvényesítési mechanizmusait, létrehozhatnak egy újat melléjük, vagy a meglévő mechanizmusok egyikét hozzáigazíthatják az irányelv rendelkezéseihez. Ha még nem rendelkezik az adott tagállam ilyen eljárással, létrehozhat egy teljesen újat. A lényeg az, hogy az érintett tagállam rendelkezzen legalább egy, az irányelvvel harmonizált eljárással.¹³

Az irányelvben szabályozott képviseleti kereseteket a fogyasztók nevében kell megindítani az általános fogyasztói érdekek védelme érdekében. Ezek lehetnek a jogsértés megszüntetése iránti, valamint jogorvoslati intézkedések meghozatala iránti keresetek is. Így nemcsak eltiltás iránt, hanem helytállásért is lehet perelni, a jogorvoslat pedig kiterjed a cserére, javításra és a kártérítésre is. Ezzel kapcsolatban a szerző azt emeli ki, hogy a fogyasztói jogok és érdekek megsértése esetén a képviseleti kereset nem kizárólagos jogorvoslat. Így azonos tényállású egyedi fogyasztói kereseteket továbbra is lehet indítani.¹⁴

A kollektív igényérvényesítési mechanizmusokról általánosságban elmondható, hogy az érdekeltek eljárási jogainak gyakorlását alapvetően egy reprezentatív felperesre vagy a perindításra feljogosított minősített szervezetre telepíti a jogalkotó, aki azonban ezt nem gyakorolhatja kontroll nélkül. Így például a károsult – ha nem elégedett a pervittel – élhet a kilépés jogával. A kollektív igényérvényesítési modellek egyik kulcskérdése, hogy ki jogosult a perindításra. A szerző álláspontja szerint ezzel kapcsolatban valamilyen szűkítő feltétel beépítése elengedhetetlen annak érdekében, hogy alaptalan, illetve visszaélésszerű perindítások ne legyenek. Így képviseleti keresetet természetes személyek nem indíthatnak egyénileg, az ilyen jellegű egyéni kezdeményezés az irányelv rendszeréből kiiktatásra került. Ez azonban nem zárja ki azt a nemzeti szabályozást, amely ilyen lehetőséget kínál a kollektív keresetekre. A tapasztalatok alapján probléma azonban, hogy a perindításra jogosult szervezetek sokszor nem képesek viselni egy ilyen per költségeit. A finanszírozás tehát kritikus kérdés, az európai jogalkotó azonban végül elkerülte ennek a megoldását. A szerző álláspontja szerint az irányelv fő hiányossága, hogy nem ad egyértelmű kereteket a képviseleti keresetek finanszírozásának szabályaira.¹⁵

¹² HARSÁGI 2023, 30.

¹³ HARSÁGI 2023, 31.

¹⁴ HARSÁGI 2023, 32–33.

¹⁵ HARSÁGI 2023, 38., 43. Ehelyett az irányelv 20. cikk (1) bekezdésében található egy soft law rendelkezés.

3. GONDOLATOK A HÁZASSÁGI VAGYONJOGI SZERZŐDÉSRŐL

KÖVESNÉ KÓSA ZSUZSANNA tanulmányát azzal a megállapítással kezdi, hogy az elmúlt évtizedben a házassági vagyoni szerződés társadalmi megítélése gyökeres átalakuláson ment keresztül. Az elfogadottá váláshoz az is hozzájárulhatott, hogy a házassági vagyoni szerződés a kisebb vagyonú másik házastárs javára is szolgálhat, hiszen mentesítheti őt a törvényes vagyoni rendszer szerint közösnek minősülő és hozzájárulási vélelem alá eső tartozások alóli felelősségtől. A hozzájárulás vélelmét ugyanis nagyon nehéz megdönteni, azzal kapcsolatban ugyanis nem a házastárs tudomása számít, hanem a külső harmadik személy tudomása a másik házastárs kifejezett tiltakozásáról.¹⁶

A vagyoni szerződés elsődlegesen abban tér el a házastársak egymás közötti szerződéseitől, hogy a törvényes vagyoni rendszertől való eltérés miatt a jövőbeli közös vagyonra vonatkozik. A házastársak egymás közötti egyéb jogügyleteinek a tárgya ezzel szemben mindig a házastársi különvagyon. Ezzel függ szorosan össze az is, hogy a közös vagyonból fogalmilag kizárt az egyik házastárs javára kölcsön adása, vagy a közös vagyoni ingatlanon fennálló tulajdoni hányad másik házastárs részére való elajándékozása, illetve a házastárssal szembeni tartozáselismerés.¹⁷

A házassági vagyoni szerződés jogi lehetőséget teremt arra, hogy a szerződést kötő felek a házassági életközösségük időtartamára a vagyoni viszonyaikról rendelkezzenek. Az általános szabályokból következik a szerződésnek az életközösség fennállása alatti hatálya: a választott vagyoni rendszer (illetve a törvényes vagyoni rendszertől való bármilyen eltérés) az életközösség időtartama alatt irányadó. A szerződés módosítására és megszüntetésére is csak a házassági életközösség fennállása alatt van lehetőség. A szerződésben a felek azonban meghatározhatják a hatálybalépés kezdő időpontját. Nincs tehát jogi akadálya annak, hogy a szerződés egy későbbi, de konkrétan meghatározott időponttól legyen hatályos.¹⁸

A házassági vagyoni szerződés a megkötése időpontjára tekintettel két csoportba osztható. Az egyik a házasságkötést közvetlenül megelőző vagy a házasságkötéshez időben szorosan kapcsolódó, a másik a házassági életközösség időtartama alatt megkötött szerződés. A Ptk. kifejezetten tartalmazza, hogy a házastársak is köthetnek házassági vagyoni szerződést, azaz a házassági

¹⁶ KÖVESNÉ KÓSA ZSUZSANNA: Az ágy közös, a párna nem. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 46., 47.

¹⁷ KÖVESNÉ 2023, 47.

¹⁸ KÖVESNÉ 2023, 48.

életközösség fennállása alatt a törvényes vagyoni jogi rendszertől szerződéssel eltérhetnek.

A szerző külön kiemeli, hogy a házasságkötést megelőzően kötött szerződésben először az élettársi tényhelyzet fennállását vagy annak hiányát kell feltüntetni. Ez azért fontos, mert a Ptk. 4:35. § (1) bekezdése a házasságkötést megelőző élettársi kapcsolat esetén az annak időtartama alatt szerzett vagyont beolvasztja a házastársi közös vagyomba, és egységes szabályozást ír elő. Az élettársi életközösség tényhelyzete esetén feltétlenül szükséges a kezdő időpont rögzítése is.

A házassági vagyoni jogi szerződésben több jognyilatkozat is tehető, általában azonban két alapvető tartalmi részre tagozódik. Az egyik rész a házassági vagyoni jog szempontjából lényeges tényekre vonatkozó állapotrögzítő nyilatkozatok, a másik pedig a házassági vagyoni viszonyokat rendező nyilatkozatok. Az állapotrögzítés a különvagyoni vagyonelemek felsorolása. Ehhez kapcsolódóan az adott vagyontárgy értékének feltüntetése nem szükséges, értelemszerűen a pénz kivételével. A szerződés aláírásával a másik fél azok különvagyoni alvagyoni jellegét elismeri. Annak sincs azonban akadálya, hogy a különvagyoni felsorolását követően a másik fél erre vonatkozó elismerését egy önálló pontban rögzítsék.¹⁹

A szerző ezzel kapcsolatban azt is kiemeli, hogy az állapotrögzítés önmagában még nem szerződés, mivel hiányzik annak leglényegesebb eleme, a vagyoni viszonyok rendezése. Ez csak rendelkező nyilatkozattal tehető meg. Az állapotrögzítés a vagyonnal összefüggő viták esetén a későbbi bizonyítást könnyíti meg, a házassági vagyoni jogi szerződés azonban a rendelkezéstől válik szerződéssé. Annak ugyanis kötelező tartalmi eleme a törvényes vagyoni jogi rendszertől a jövőre vonatkozó eltérés. Ennek tartalmát a felek a szerződéses szabadság elvéből következően szabadon állapíthatják meg.²⁰

A tartalom meghatározásának szabadsága – néhány kivételtől eltekintve – lényegében korlátlan: a felek a törvényes vagyoni jogi rendszertől teljesen eltérhetnek, rendelkezhetnek csupán egyes vagyonelemokről (pl. társasági részesedés, mezőgazdasági ingatlan), a vagyoni jogi rendszereket vegyíthetik, és az egyenlő arányú szerzést is módosíthatják (a különvagyoni haszna különvagyoni marad, a megszerzett vagyontárgyakra meghatározott szerzési arányt köthetnek ki). A legnépszerűbb házassági vagyoni jogi szerződéstípus a vagyonelemek különítése. Vagyonelemek különítési rendszerben – a közös háztartásban nevelt gyermek és a közös háztartás költségeit meghaladóan – az alvagyoniok vegyülése kizárt. Speciális megoldás a vagyonelemek különítése esetén a másik fél kompenzációjának kikötése.²¹

¹⁹ KÖVESNÉ 2023, 52.

²⁰ KÖVESNÉ 2023, 52., 54.

²¹ KÖVESNÉ 2023, 56–58.

A másik nevesített vagyoni jogi rendszer, a közszerzeményi rendszer nem örvend nagy népszerűségnek. Ennek nagy előnye, hogy a vagyoni önállóság megtartása mellett a vagyongyarapodás az egész család érdeke. A rendszer azonban bonyolult és Magyarországon lényegében ismeretlen, tartalma pedig emiatt kidolgozatlan (a német jogban azonban a közszerzemény a házastársak törvényes vagyoni rendszere). A szerző véleménye szerint a közszerzeményi rendszer vagyoni jogilag kiegyensúlyozottabb helyzetet teremt, csökkenti a kiszolgáltatottságot, és mindkét házastársat érdekeltté teszi a vagyongyarapodásban.²²

Az életközösség alatt létrejött házassági vagyoni szerződésben célszerű, de nem szükséges rendezni az addig megszerzett közös vagyoni jogi sorsát. A szerződés ilyenkor három részre tagozódik: a különvagyoni állapot rögzítése, a közös vagyoni megosztása és a jövőre vonatkozó rendelkezés.

Tanulmánya végén a szerző arra a kérdésre is kitér, hogy az előzményi élettársi kapcsolat tényhelyzete esetén különbséget kell tenni az 1959-es Ptk., valamint a Ptk. hatálya alá eső élettársi életközösség vagyoni jogi hatásai között. A legfontosabb különbség, hogy az 1959-es Ptk. hatálya alatti élettársi kapcsolat a tulajdonközösség anyagi jogi jogintézménye miatt dologi jogi igényt keletkeztet.²³ A Ptk. 6:516. §-a azonban kizárja a dologi jogi igényt és csak a vagyonszaporulat elszámolásáról rendelkezik.

A szerző egyik fontos végkövetkeztetése, hogy az érvényesen létrejött házassági vagyoni szerződés nagy előnye, hogy nemcsak a feleket, hanem a bíróságot is köti. A bíróság ugyanis a házassági közös vagyont megosztó perekben a szerződésben foglaltaktól nem térhet el.

4. A JÓHISZEMŰ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI JOGSZERZŐ JOGVÉDELME NEK CSÖKKENÉSE

KURUCZ MIHÁLY tanulmányában abból a hipotéziséből indul ki, hogy a jogalkotás a Ptk. és az ingatlan-nyilvántartásról szóló 2021. évi C. törvény (a továbbiakban: E-Inyvtv.) kitűzött céljaival ellentétben nemhogy nem növelte az ingatlan-nyilvántartásban bízva, jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző jogvédelmét, de egyértelműen csökkentette azt az 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) rendelkezéseihez képest.

A szerző ezzel kapcsolatban elsőként az Inyvtv. és az E-Inyvtv. nyújtotta alaki jogvédelmi szabályozást hasonlítja össze. Kiemeli, hogy már az Inyvtv. kapcsán is

²² KÖVESNÉ 2023, 59.

²³ Lásd az 1959-es Ptk. 589/G. § (1) bekezdését.

problémát jelentett, hogy a törvény 54. §-a összemosta az ingatlan-nyilvántartási bejegyzést és a bejegyzésről szóló határozatot. A bejegyzésről szóló határozat eljárási aktus, a bejegyzés azonban anyagi jogi jogváltozást hoz létre. A bejegyzési határozat születik meg előbb, a bejegyzés a határozat joghatályos végrehajtási eszközcsелеkménye. A két jogintézménynek mások a címzettjei és eltérőek a joghatásai is. A bejegyzésről szóló határozattal kapcsolatban figyelemmel kell lenni az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvénynek (a továbbiakban: Ákr.) a semmis közigazgatási határozatra vonatkozó rendelkezéseire is, a bejegyzés érvénytelenségét azonban sem a Ptk., sem az Inyvtv. nem szabályozza. A szerző összességében az Inyvtv. szerinti hibrid jogorvoslati rendszert rendkívül zavarosnak minősíti. Az E-Inyvtv.-vel kapcsolatban sem tartja azonban indokoltnak a kettős kiigazítási jog-, illetőleg perorvoslati rendszer fenntartását, mivel ez a szabályozási mód önmagában jogbizonytalanságot eredményez.²⁴

A szerző a jóhiszemű szerző jogvédelmének leépülését erősítő új jogintézménynek tartja az ún. automatikus döntéshozatali eljárás szerinti bejegyzést is. Itt ugyanis elmarad a bejegyzés anyagi jogalapjának az okiratba foglalt jogügyleten keresztül történő előzetes felülvizsgálata, mivel csak a kérelemnyomtatvány alaki kellékeinek vizsgálatán alapul a bejegyzés. Az utólagos hatályú teljes eljárás épp ezért került beiktatásra, amely a szerző szerint egy visszacsempészett fellebbezési jogorvoslat jellegű eljárás, amely tipikusan alapulhat a bejegyzés alapjául szolgáló okiratba foglalt jogügyletnek magának az okiratból kitűnő ún. nyilvánvaló érvénytelenségén. Ez a teljes eljárás az automatikus döntéshozatal jogsértését orvosló korrekciója, amely jogsértés azért állt be, mert az automatikus döntéshozatali eljárásban elbírált kérelmek esetében nem történik meg a bejegyzés alapjául szolgáló okirat vizsgálata, csupán a kérelem és az ingatlan-nyilvántartás alaki összevetésére kerül sor.²⁵

Az alaki jogvédelem szabályozásával kapcsolatban összességében azt emeli ki, hogy alapjaiban újra át kell gondolni a bejegyzési határozat, illetőleg a bejegyzés kettős, párhuzamos rendszerét, és csak egyet kell meghagyni.²⁶

A szerző ezt követően a jóhiszemű jogszerzőt megillető anyagi jogi jogvédelmet vizsgálja meg. Kiemeli, hogy az ingatlan-nyilvántartásban bízva történő szerzés valójában a polgári jogi jóhiszeműség speciális többlettényállási eleme. A jóhiszemű szerzőt megillető védelem a nyilvántartási joglátszat lényegét adó közhitelesség elvéből következik. Az ingatlanforgalomban fellépő, tisztességen eljáró, ellenértéket nyújtó jóhiszemű jogszerző anélkül is jogvédelemben része-

²⁴ KURUCZ MIHÁLY: Mégis, kinek az érdeke? In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közgazdász Akadémia Kiadó, 2023, 65–67., 68.

²⁵ KURUCZ 2023, 69–71.

²⁶ KURUCZ 2023, 74.

sül, hogy kereskedelmi forgalomban kellett volna az ingatlanon jogot szereznie. A jóhiszemű jogszerző védelme tehát az ingatlan-nyilvántartáshoz kapcsolódóan nemcsak tulajdonjogszerzés esetén érvényesül.²⁷

A szerző kiemeli, hogy a Ptk. a jóhiszemű jogszerző jogvédelme tekintetében a korábbi ingatlan-nyilvántartási szabályozáshoz képest jelentős változást hozott. Az ingatlan-nyilvántartásba bízva jogot szerző jóhiszeműségéről eredetileg a Ptk. 5:172. §-a rendelkezett. Ezt egészítette ki a Ptk. 5:173. §-a, amely az ingatlan-nyilvántartás teljességének megdönthető véelmét szabályozta.²⁸ A jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző jogvédelmének megalapozását – de nem a védelmét – pedig a Ptk. 5:174. §-a jelentette. Ennek a fikciós véelemnek az alapján az ingatlan-nyilvántartási jogot szerző a Ptk. szerinti jogvédelemben részesül. Ezen alapul az ingatlan-nyilvántartáson kívül jogot szerző jogállása is, amelyet a Ptk. 5:175. §-a szabályozott, alanyi jogot engedve számára joga gyengített deklaratív hatályú bejegyzéséhez. A bejegyzés gyengített hatálya pozitív tartalmát a *de iure* (*ex lege*) szerzés *erga omnes* jellegéből kapja.²⁹

A szerző kiemeli, hogy az E-Inyvtv. hatálybalépésével egyetlen jogvédelmi hatály marad csak érintetlen. Ez pedig az, hogy az ingatlan-nyilvántartáson kívül szerzővel szemben az őt megelőző ranghelyen jogot szerző személy azonnali, feltétlen és teljes jogvédelemben részesül. Jogszerzését ugyan nem vitatja a jog, de azt nem engedi *erga omnes* hatályúvá válni, mégpedig a megszerzett joga publikálásának vétkes elmulasztására alapozva, az ingatlan-nyilvántartási jóhiszemű jogszerző jogvédelme miatt. Ennek alapján az ingatlan-nyilvántartáson kívüli jogot szerző személy nem lehet a bejegyzés utólagos helytelenné válása esetén sem jogosulttá váló személy.³⁰

A Ptk. jogvédelmi rendszere megosztott az anyagi jogi jogosult, illetve a jóhiszemű ingatlan-nyilvántartási harmadik szerző között, és a kiigazítási, illetve törlési perekre épül. A szerző szerint a fő probléma ezzel kapcsolatban az volt, hogy a jogvédelmi rendszer nem egységes szerkezetben került elhelyezésre a Ptk.-ban. A jogvédelmi szabályozásban a jóhiszemű szerző korlátozott, gyengített jogvédelme biztosításának alaptényállási elemévé vált az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés érvénytelensége, illetőleg utólagos helytelenné válása.³¹ A szerző kiemeli, hogy a közjogi aktus – a bejegyzés – nem lehet a Ptk. szerint érvénytelen.

²⁷ KURUCZ 2023, 76.

²⁸ Az ingatlan-nyilvántartás teljessége mellett negatív véelem is szól: törölt jogok esetén azt kell vélelmezni, hogy azok nem állnak fenn.

²⁹ KURUCZ 2023, 83.

³⁰ KURUCZ 2023, 85.

³¹ A helyesség fogalma az osztrák telekkönyvi jogból került át a magyar jogba, anélkül azonban, hogy a helyesség, illetőleg a helytelenség meghatározásra került volna. Lásd KURUCZ 2023, 93. 65. lábjegyzet

Érvénytelen az a jogügylet, amelynek alapján a bejegyzés megtörtént. A helytelenné válás azonban ettől jóval tágabb kategória, amely magában foglalja az anyagi érvénytelenséget nem okozó okirati hibákat, a kérelemtől és az okirattól részben eltérő bejegyzéseket.³²

A szerző az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés érvénytelenségén alapuló törlés magánjogi dogmatikai zavaraira, valamint a bejegyzés helytelenségének jogértelmezési kérdéseire is kitér. Ezt követően a jóhiszemű harmadik jogvédelmét vizsgálja meg az ingatlan-nyilvántartáson kívül jogot szerző anyagi jogosulttal szemben.

A szerző tanulmánya végén úgy foglal állást, hogy az E-Inyvtv. gyengítette a jóhiszemű jogszerző jogvédelmét a bejegyzés elleni kiigazítási perek esetére. Az eredmény egy gyengített jogvédelem mind az anyagi jogosultnak, mind a jóhiszemű jogszerzőnek. Álláspontja szerint az E-Inyvtv. alapján a jogvédelem mindkét irányban feltételelessé, közvetetté és gyengébb szintűvé vált. A jóhiszemű jogszerzőt a kiigazítási perben is ki lehet mozdítani az általa megszerzett ingatlan-nyilvántartási jogi pozíciójából. Összegzésként megállapítja, hogy az E-Inyvtv. és a Ptk. módosítása csökkentette az ingatlan-nyilvántartásban bízva jóhiszeműen szerző jogvédelmét.³³

5. AZ ÍRÁSBELISÉGRŐL

MENYHÁRD ATTILA tanulmányában a jognyilatkozatok írásba foglalása kapcsán felmerülő kérdéseket vizsgálja. Felteszi a kérdést, hogy a technológiai fejlődés eredményeként megjelent digitális közlési formák tudják-e biztosítani mindazokat az előnyöket, amelyek a hagyományos értelemben vett írásbeliséggel járnak. Az okiratba foglalás kapcsán kiemeli, hogy amíg polgári eljárásjogi szempontból az okirat egy bizonyíték, addig polgári anyagi jogi szempontból az írásbeliség az okiratba foglalt nyilatkozat érvényességi kelléke. Az okiratba foglalás elmaradása polgári anyagi jogi szempontból megfosztja a jognyilatkozatot jogi kötőerejétől. Eljárásjogi szempontból azonban az okiratba foglalás elmaradásának nincs olyan következménye, hogy a jogosultság ne lenne egyéb bizonyítási eszközökkel bizonyítható.³⁴

³² A jogváltozást bizonyító okirat hiányában eszközölt bejegyzés közjogi érvénytelenségben szenved. Lásd KURUCZ 2023, 90.

³³ KURUCZ 2023, 120., 126.

³⁴ MENYHÁRD ATTILA: Az írásbeliségről. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 129–130.

A szerző kiemeli, hogy a technológia fejlődés szükségessé teszi olyan kérdések felülvizsgálatát, mint hogy mi az írásbeliség szerepe, melyek az írásba foglalás feltételei, valamint, hogy fenntartható-e a jognyilatkozatok szóbeli, írásbeli és ráutaló magatartásra tagolt alakításának a paradigmája. Vizsgálja az aláírás szerepét és az aláírás és a digitalizáció kapcsolatát is. A digitalizáció sajátossága, hogy az információ számok formájában, bináris kódként van rögzítve. A kérdés, hogy az ilyen módon generált jelek elfogadhatók-e írásbeli nyilatkozatnak. Az aláírás funkciójának betöltésére pedig bármely elektronikus hang, jelkép, vagy olyan folyamat is alkalmas lehet, amely logikailag a dokumentumhoz kapcsolódik és az aláíró ügyleti akaratát fejezi ki. Ezért az aláírás nem szükségszerű része az írásbeli alakszerűségnek.³⁵

A szerző szerint elkerülhetetlen a szóbeli, a ráutaló magatartással tett és az írásbeli jognyilatkozatok hármasságára épülő rendszer felülvizsgálata. Ebbe a rendszerbe ugyanis nem tudjuk beilleszteni a digitális közlési formákat.³⁶ Álláspontja szerint nem jó irány az, ha az alakítás önmagában vett értékévé válik, mert ez növeli a formalizmust és indokolatlanul nehezíti a vagyoni forgalmat, illetőleg bizonytalanítja el a gazdasági szereplőket. Az egyik lehetséges megoldás az lehetne, hogy a jog elsősorban bizonyítási eszközként tekintsen az okiratokra, és szorítsa háttérbe az anyagi jogi semmisségi következmény alkalmazását.³⁷

A szerző ezt követően kitér a digitális végrendeletekre is. Ezzel kapcsolatban azt emeli ki, hogy egyre többen kényszerülnek arra, hogy úgy tegyenek rendkívüli helyzetben végrendelet, hogy egyedül vannak és tanúk nem állnak rendelkezésre. Nincs okunk arra a következtetésre jutni – emeli ki a szerző –, hogy a digitális eszközök nem alkalmasak a joghatással bíró nyilatkozatok rögzítésére és közlésére. Ezzel ugyanis abban akadályozzuk meg a polgárokat, hogy autonóm módon gyakorolják a rendelkezési jogukat a tulajdonuk felett. A magyar jog álláspontja ebben a kérdésben sürgős revízióra szorul.³⁸

Tanulmánya végén a szerző az NTF ('Non-Fungible Token') alkalmazása során felmerülő kérdéseket is érinti. Az NFT egy olyan, blokkláncon tárolt digitális jel, amely átruházható digitális eszközként jelenik meg a vagyoni forgalomban. Olyan azonosítható információkat hordoz, amelyek egyedivé teszik. A közvéleményt az NFT-t elsősorban értéket hordozó művészeti alkotásként ismeri. Ez azonban az NFT-k potenciális széles körű alkalmazásának csak egy szelete. A szakirodalmat elsősorban az a kérdés foglalkoztatja, hogy az NFT minősülhet-e értékpapírnak. Ez a kérdés nem feltétlenül az alakszerűségek

³⁵ MENYHÁRD 2023, 131.

³⁶ MENYHÁRD 2023, 134.

³⁷ MENYHÁRD 2023, 134.

³⁸ MENYHÁRD 2023, 135.

mentén dől el. Az Egyesült Államokban például az NFT azért nem minősül értékpapírnak, mert nincsen központi kibocsátója. A szerző szerint azonban funkcionális szempontból a digitális vagyontárgyak is meg tudnak felelni annak a szerepnek, amelyet az okiratba foglalás játszik az értékpapírok esetében. Ez ugyanis az, hogy bizonyítékul szolgáljon, átruházhatóvá tegye a jogosultságot, egyedi és azonosítható legyen, továbbá a vagyoni forgalomban vagyontárgyként szerepelhessen. Ebből pedig az következik, hogy a digitális vagyontárgyak az okiratokkal egyenértékűek tudnak lenni.³⁹

A szerző összegzőként megállapítja, hogy a digitális úton megtett közlések a hagyományos módon való okiratba foglalással funkcionálisan egyenértékűek. A digitális közlés természetéből az következik, hogy nem tartható fenn a jognyilatkozat tétel módjára vonatkozó hagyományos hármas besorolás, de erre a szerző szerint nincs is szükség. Az alakszerűséget helyesebb lenne eljárási szempontból megközelíteni és ebben a körben bizonyítási kérdésnek és nem anyagi jogi érvényességi kérdésnek tekinteni. Ennek nemcsak élők közötti jogügyletek, hanem a végintézkedések körében is nagy a jelentősége. Nem tartható fenn az a megoldás, amely a szóbeli végrendeletet érvényesnek tekinti, míg a szóbeli nyilatkozatnál jóval könnyebben bizonyítható digitális megoldásokat nem fogadja el. Végül pedig a szerző annak sem látja akadályát, hogy a digitális vagyontárgyak formájában megtett jognyilatkozatok értékpapírnak minősüljenek.⁴⁰

6. BÍRÓI JOGÉRTELMEZÉS AZ ÖRÖKLÉSI PEREKBEN

OROSZ ÁRPÁD tanulmányában a bírói jogértelmezés kereteit vizsgálja az öröklési perekben. A kérdés azért is fontos, mert az öröklési jog a magánjog legnagyobb állandóságot mutató része, amely még a nagyobb társadalmi változásokat is képes a módosítás igénye nélkül túlélni.⁴¹ A szerző ehhez kapcsolódóan három kérdéskört elemez: a jogutódlást a kötelesrész iránti igény érvényesítése során, a törvényes helyettes örökösök személyi körének értelmezését, és az ági örökléshez kapcsolódó kérdéseket.

A kötelesrésszel kapcsolatban a Kúria döntését idézi,⁴² amely szerint a kötelesrész sajátos öröklési jogintézmény, a kötelesrészre jogosult azonban nem

³⁹ MENYHÁRD 2023, 136–137.

⁴⁰ MENYHÁRD 2023, 137.

⁴¹ OROSZ ÁRPÁD: Bírói jogértelmezés az öröklési perekben. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 141.

⁴² Kúria Pfv.I.20.688/2018/8. számú közbenső ítélete.

minősül örökösnek, a kötelesrész iránti igény kötelmi követelés. Csak a személyesen érvényesíthető követelések – az ún. célkötelmek, amelyek a jogosulthoz kötődő célt szolgálnak – esetében nem megengedett a jogutódlás. E követelések esetében (pl. tartási szerződés) az arra jogosultnak kell megindítania az igényérvényesítés iránti eljárást, a jogosult által már megindított eljárásba azonban a jogutód (pl. örökös) beléphet. A kötelesrész iránti igény azonban nem célkötellem. Önmagában az, hogy a törvény meghatározza a kötelesrésze jogosult alanyi kört, nem teszi a kötelesrész iránti követelést célhoz kötött kötelemmé. A Legfelsőbb Bíróság már a BH1994.367. számon közzétett eseti döntésben úgy foglalt állást, hogy a kötelesrész iránti igény nem személyhez kötött követelés, ezért az más személyre engedményezhető. Amennyiben pedig a kötelmi követelés engedményezhető, úgy az öröklés mint egyetemes jogutódlás sem zárható ki. A kötelesrész ugyanis nem öröklési jogcímen illeti meg a jogosultat, hanem kötelmi jellegű vagyoni igény (jellemzően pénzkövetelés), amelyben az alanyváltás megengedett. Ehhez kapcsolódóan már az 1959-es Ptk. előtti régi magyar magánjog is általánosan érvényesülő szabálynak tekintette, hogy a kötelesrésze jogosultnak a kötelesrészhöz való igénye – ha a jogosult annak érvényesítése előtt meghal – átszáll az örökösire.⁴³

A Kúria a fenti döntésével visszatért a régi magánjogunkban elfogadott dogmatikai felfogáshoz, amely szerint a kötelesrésze jogosultnak az örökhagyó haláláig várománya van a kötelesrésze, majd ez a váromány – amennyiben a jogosult túlélte az örökhagyót – átfordul igényné, ez az igény pedig a vagyonjog általános szabályai alá esik, így az igényjogosult halálával átszáll annak örökösire. A szerző szerint a korábbi bírói gyakorlatban megjelenő „akarati elv”⁴⁴ csak úgy értelmezhető, hogy ha a kötelesrésze jogosult kinyilvánította azt az akaratát, hogy nem kívánja az igényét érvényesíteni, akkor ez a jogutódai számára sem nyílik meg. Ebből következően pedig a jogutód kötelesrész iránti igényét el nem ismerő félnek kell azt bizonyítani, hogy a jogosult nem kívánta az igényét érvényesíteni. Nem a jogutódnak kell tehát bizonyítania, hogy a jogelődje érvényesíteni kívánta a kötelesrész iránti igényét.⁴⁵

A törvényes helyettes örökös személye kapcsán a szerző azt emeli ki, hogy az 1959-es Ptk. 640. § (2) bekezdésének megszövegezése pontatlan. A normaszöveg

⁴³ OROSZ 2023, 150.

⁴⁴ Az „akarati elv” ebben a vonatkozásban azt jelenti, hogy a jogutód csak akkor jogosult a kötelesrésze, ha egyértelműen megállapítható, hogy a jogelőd érvényesíteni kívánta a kötelesrész iránti igényét, de abban menthető okból akadályoztatva volt. (Lásd pl. BH1996. 426.)

⁴⁵ OROSZ 2023, 152–153. Kiemeli továbbá, hogy nem igazolható a későbbi bírói gyakorlat részéről a „menthető ok” elvének (BH2004.113) bekapcsolása sem.

helyes értelmezése szerint a nevezett örökös leszármazója csak akkor minősül helyettes örökösnek, ha egyben az örökhagyóval is törvényes öröklési kapcsolatban áll. A Ptk. 7:27. § (2) bekezdése ehhez képest már nem hagy kétséget afelől, hogy a nevezett örökös leszármazója csak akkor minősül helyettes örökösnek, ha a törvényes öröklés rendje szerint a kiesett helyettes örököst helyettesítené, és az örökhagyónak nincs ellenkező végrendeleti intézkedése. A törvény tehát nem valamennyi törvényes örökös, hanem csak a leszármazó számára nyitja meg a helyettes törvényes öröklés lehetőségét. Ennek alapján pedig a házastársak nem közös gyermeke a törvényes öröklés szabályai szerint nem helyettesítheti a kiesett szülőjét, hiszen az örökhagyóval nem áll törvényes öröklési kapcsolatban.⁴⁶

Az ági öröklés szabályainak értelmezésével kapcsolatban a szerző egyrészt arra hívja fel a figyelmet, hogy az ági öröklési igényt akkor is lehet érvényesíteni, ha a vagyontárgy nem közvetlenül a szülőről vagy más felmenőről került az örökhagyóhoz, hanem közvetve, például a testvér közvetítésével. Ági vagyon tehát mindaz, ami az örökhagyó valamely felmenőjétől közvetlenül vagy közvetve, ingyenesen került az örökhagyó hagyatékába. Másrészt azt is hangsúlyozza, hogy aligha igazolható az egyes öröklési jogcímek közötti megkülönböztetés és azáltal az öröklési szerződéssel szerzett vagyonnak az ági öröklésből való kizárása.⁴⁷

7. A JOGRENDszer RENDSZERELMÉLETI SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA

PARTI TAMÁS tanulmányának egyik kiindulópontja, hogy a rendszerelmélet alkalmazása elősegíti az interdiszciplináris kommunikációt. A rendszerelmélet nem pusztán az elemi összetevőket, hanem ezeken túl mindig az egészet, az elemek kapcsolatait, kölcsönhatásait, a rendszer működését, önszerveződését vizsgálja. A vizsgálat tehát a rendszerek működésére (viselkedésére) és tulajdonságaira koncentrál.⁴⁸ A szerző szerint ezért fontos, hogy a jogrendszer természetét rendszerelméleti értelemben is megértsük. Ebből a megközelítésből nyilvánvalóvá válik az a jogtudomány által már rég felismert megközelítés, hogy a jogrendszer nem csupán hatályos jogszabályokból áll. A pozitív jog rendszere mellett a vizsgálatot a jogrendszer további alrendszereire (pl. jogalkalmazás, jogbölcsélet) is ki kell terjeszteni.

⁴⁶ OROSZ 2023, 160.

⁴⁷ OROSZ 2023, 168–170.

⁴⁸ PARTI TAMÁS: A rendszerelméletek és a rendszerszemlélet szerepe a jogi episztemológiában. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közgazdasági Akadémia Kiadó, 2023, 180.

A szerző ezt követően a jogrendszer diverzitását vizsgálja. A diverzitásnak a jogrendszerben több megnyilvánulása is van. Ennek tekinthetjük például, ha a jog egy jelenséget többféleképpen is képes megragadni, vagy több oldalról is képes megközelíteni. Konkrét példával élve: a Vht. 23/C. § (2) bekezdése egyetlen közokirattípust sem zár ki az általa szabályozott bizonyítás köréből, vagyis a közokirati bizonyításban teret enged a bizonyítási sokféleségnek.⁴⁹

A jogi diverzitás olyan jelenség, amely a jogrendszer működése során, a benne zajló visszacsatolások révén optimalizál, hozzájárulva ezzel a komplex jogrendszer egyensúlyának fenntartásához. A diverzitás növekedése a komplexitás növekedéséhez, csökkenése pedig a komplexitás csökkenéséhez vagy megszűnéséhez járul hozzá. A diverzitás csökkenése egyúttal a rendszer hanyatlását idézheti elő.⁵⁰

8. AZ EURÓPAI FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁSBAN FIZETENDŐ DÍJJAL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK

RÁK VIKTOR, a kötet szerkesztője, tanulmányában az európai fizetési meghagyásos eljárásban (EUFMH) fizetendő eljárási díjjal kapcsolatos kérdéseket elemzi.⁵¹ Az uniós jogalkotó az EUFMH lefolytatásáért fizetendő díj mértékét nem harmonizálta az egész EU-ra kiterjedően, hanem csupán a díj meghatározása során figyelembe veendő szempontokat írt elő. A díj mértékét és megfizetésének a módját így a tagállamok saját hatáskörben állapíthatják meg. Az eljárási díjat az EUFMH kibocsátása iránti kérelem⁵² benyújtásakor kell megfizetni a bíróság – Magyarországon a közjegyző – részére, függetlenül annak döntésétől. A díj mértékéről a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (a továbbiakban: Fmhtv.) 44. § (1)–(2) bekezdése, valamint 45. § (1) bekezdés a) pontja rendelkezik.⁵³

Fontos kérdés az EUFMH Magyarországon történő végrehajtásának elrendeléséért fizetendő díj, amely ugyan nem az EUFMH eljárásban, de ahhoz kapcsoló-

⁴⁹ PARTI 2023, 188–189.

⁵⁰ PARTI 2023, 189.

⁵¹ Ez a díj az 1896/2006/EK rendelet (a továbbiakban: Eufmhr.) szóhasználatában illeték.

⁵² Szemben a nemzeti FMH-val, az EUFMH kérelmet kizárólag papír alapon lehet benyújtani.

⁵³ A szerző ezzel kapcsolatban felhívja a figyelmet arra, hogy az Fmhtv. nem valamennyi – az eljárási díjra vonatkozó – rendelkezése alkalmazható az EUFMH eljárás során. Kiemeli továbbá azt is, hogy a közjegyzői díjszabásról szóló 22/2018. (VIII. 23.) IM rendelet rendelkezései az EUFMH eljárásra főszabály szerint nem terjednek ki. Lásd RÁK VIKTOR: Az európai fizetési meghagyásos eljárással összefüggésben a közjegyző részére meg nem fizetett díj érvényesítése. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 195.

dóan merülhet fel. Az EUFMH végrehajtásának elrendeléséért az Fmhtv. 55. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott mértékű díjat kell fizetni a közjegyző részére.

Az uniós szabályozásból következően az EUFHM eljárás során a fél költségmentességet igényelhet. Ebben az eljárásban is ugyanazon esetekben és ugyanolyan feltételekkel kérhető költségkezdemény, mint a magyar FMH eljárásban. Ebből következően az EUFMH eljárásban is csak az Fmhtv.-ben meghatározott kedvezmények érvényesíthetők, vagyis a személyes díjfeljegyzési jog, a bizonyos kérelmek tekintetében érvényesülő tárgyi díjmentesség és a mérsékelt díj. Nem alkalmazhatóak azonban az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény szerinti illetékmentességre vonatkozó szabályok, valamint a Pp. költségkedvezményeket megállapító rendelkezései sem.⁵⁴

A jogosult akkor nem köteles megfizetni az eljárási díjat az eljárás megindulásakor, ha személyes díjfeljegyzési jog illeti meg. Ebben az esetben az eljárási díj megfizetéséről utólag kell határozni, és az eljárási díjat az viseli, akit a közjegyző, illetve a bíróság erre kötelez. Minden más esetben, ha a közjegyző kibocsátja az európai fizetési meghagyást, az eljárási díj megfizetésére végzésben kötelezi a kötelezettet. Ezt a végzést az európai fizetési meghagyáshoz mellékelve kell kézbesíteni a kötelezett részére. Abban az esetben, ha az európai fizetési meghagyásos eljárás a kötelezett ellentmondása folytán perré alakul, a feljegyzett díjnak az eljárási közjegyző részére való megfizetésére a peres eljárást el folytató bíróság kötelezi a felet.⁵⁵

Amennyiben a jogosult felhívás ellenére sem fizeti meg az eljárási díjat, a közjegyző az európai fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet az Eufmhr. 11. cikk (1) bekezdés c) pontja alapján elutasítja. Fontos azonban kiemelni, hogy a díjfizetési kötelezettség a jogosultat ebben az esetben is terheli, így a közjegyző az eljárási díj megfizetésére a jogosultat végzésben kötelezi.

Ha a le nem rótt díj megfizetésére kötelezett fél más tagállambeli, akkor a díj behajtására vonatkozóan az eljárás közjegyzőnek két lehetősége van. Egyrészt az eljárási díj megfizetéséről szóló, általa hozott végzést a közjegyző az Eufmhr. I. melléklete szerinti formanyomtatványon európai végrehajtható okiratnak nyilváníthatja. Másrészt a végzéséhez kiállíthatja az 1215/2012/EU rendelet (ún. Brüsszel Ia rendelet) 60. cikke szerinti tanúsítványt. Bármelyik megoldást is választja, a végzés és az ahhoz mellékelte tanúsítvány alapján kérheti a végrehajtási eljárás lefolytatását abban a tagállamban, ahol a félnek végrehajtás alá vonható vagyona van.⁵⁶

⁵⁴ RÁK 2023, 197.

⁵⁵ RÁK 2023, 203.

⁵⁶ RÁK 2023, 205.

9. A JOGNYILATKOZAT-KÖZLÉS TANÚSÍTÁSA IRÁNTI KÖZJEGYZŐI ELJÁRÁS EGYES KÉRDÉSEI

SZÉCSÉNYI-NAGY KRISTÓF tanulmányában a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjtv.) 142. §-a szerinti közjegyzői eljárást vizsgálja a végrehajtás elrendelése szempontjából. A szerző kiindulópontja a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. § (2) bekezdése. Álláspontja szerint a norma a felfüggesztő feltételtől függő, valamint a jövőbeni időpontban hatályba lépő kötelezettségekre vonatkozik, az ilyen kötelezettségek tekintetében kíván meg közokirati bizonyítékot a végrehajtást kérőtől. A felfüggesztő feltételek tipikusan a kötelezettségek létrejöttét, valamint esedékességét érinthetik.⁵⁷

A Kjtv. 142. §-a szerinti közjegyzői eljárás az utóbbi évtizedekben a felmondással, illetve annak közlésével összefüggésben vált széles körben közkedvelté. Bár a felmondás hatalmasság, nem pedig a szó jogi értelmében vett feltétel, a bírói gyakorlat mégis abba az irányba mutat, hogy a végrehajtás elrendeléséhez a felmondással összefüggésben is megkíván valamilyen terjedelmű közokirati bizonyítást, ha a kötelezettség felmondással vált esedékessé. Ezt az álláspontot erősítette meg a Kúria a 3/2020. PJE határozatában is, amely kimondja, hogy a végrehajtást kérő a végrehajtási záradék kiállítása során a Kjtv. 136. § (1) bekezdés e) vagy g) pontjának megfelelően kiállított közjegyzői tanúsítvánnyal is igazolhatja, hogy a záradékolni kívánt okiratba foglalt kötelezettséget egyoldalú nyilatkozatával lejárttá tette.

Az időpont bekövetkezésével összefüggésben a szerző a BH1997.348. számú eseti döntést idézi, amelyben a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a teljesítési határidő naptári dátumának leteltét nem kell közokirattal tanúsítani. Ebből pedig a szerző szerint az is következik, hogy a közjegyzői okiratban meghatározott konkrét teljesítési időpont vagy határidő elteltét követően a végrehajtást kérő bármiféle feltétel vagy időpont bekövetkeztének közokirati tanúsítása nélkül kérheti a végrehajtás elrendelését.⁵⁸

A szerző arra a kérdésre is kitér, hogy a kölcsönösszeg folyósítása feltétele-e a kölcsön visszafizetése iránti adósi kötelezettség teljesítésének. Álláspontja szerint – amely Anka Tibor álláspontjával is egyezik – nem feltétele, vagyis azt a közjegyző a végrehajtás elrendelése körében nem is vizsgálhatja. A végrehajtási

⁵⁷ SZÉCSÉNYI-NAGY KRISTÓF: A jognyilatkozat-közlés tanúsítása iránti eljárás egyes kérdései a közjegyzői okiratok végrehajthatósága szempontjából – de lege lata et ferenda. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 208.

⁵⁸ SZÉCSÉNYI-NAGY 2023, 212.

záradék kiállítása körében tehát feltételként nem vizsgálandó a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátásának a ténye, vagyis az, hogy a hitelező teljesítette-e a kölcsönszerződést. Az adós negatív megállapítási pert és a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti pert indíthat, ha vele szemben végrehajtási záradék kiállítására kerülne sor olyan esetben, amikor a hitelező a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátása iránti kötelezettségének nem tett eleget.⁵⁹

A szerző a Vht. 23/C. § (2) bekezdésével kapcsolatban azt is kiemeli, hogy az abban szabályozott közokirattal történő tanúsítás nem korlátozódik a közjegyzői okirattal történő tanúsításra. Ez bármilyen közokirat lehet, amely megfelel a Pp. 323. § (1) bekezdésében foglaltaknak.

A gyakorlatban legtöbbször a követelését esedékessé tételét – vagyis az alakító jog gyakorlását – kell a végrehajtást kérőnek közokirattal igazolnia. Ebben az esetben tipikusan jognyilatkozat közlését kell tanúsítani. A követelés esedékessé tétele közokirati tanúsításának bizonyosan megfelel a Kjtv. 142. §-a szerint a jognyilatkozat közléséről felvett közjegyzői ténytanúsító okirat. Más közjegyzői okirat is alkalmas lehet azonban ennek a feltételnek a tanúsítására, és így megfelel a Vht. 23/C. § (2) bekezdésében foglalt célnak. A 3/2020. PJE határozat arra az esetre, ha a végrehajtást kérő nem a Kjtv. 142. §-a szerinti eljárás keretében gyakorolta az alakító jogát, egy további kiegészítő lehetőséget is meghatároz: a Kjtv. 144. §-a szerinti egyéb jogi jelentőségű tény tanúsítása iránti eljárás lefolytatását a már megtörtént közlésre vonatkozólag. Ebben a körben tehát a felek magánautonómiája elég széles körű.

Azt azonban a felek nem tehetik meg, hogy bizonyos okiratok figyelembevételét kizárják a végrehajtás elrendelésekor, amelyek a jogszabályi rendelkezések folytán alkalmasak a Vht. 23/C. § (2) bekezdésében foglaltak tanúsítására. Így különösen nem zárhatják ki a Kjtv. 142. §-a alapján készült tanúsítványok felhasználását, ha a feltétel vagy időpont valamely jognyilatkozat közlésével következik be. Ez következik abból is, hogy a Vht. kógens eljárásjogi norma.⁶⁰

A szerző ezt követően a 2023. október 1-jén hatályba lépett törvénymódosítás okait és következményeit vizsgálja.⁶¹ Részben ehhez is kapcsolódóan, tanulmánya végén *de lege ferenda* javaslatként fogalmazza meg, hogy célszerű lenne biztosítani a felülvizsgálat lehetőségét azokban az ügyekben, melyekben a másodfokon eljárt bíróság az elsőfokú végzést megváltoztatva törölte a végrehajtási záradékot, illetve visszavonta a végrehajtási lapot. A szerző emellett azt is javasolja, hogy a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 24. § (2) bekezdéséhez

⁵⁹ SZÉCSÉNYI-NAGY 2023, 212–213.

⁶⁰ SZÉCSÉNYI-NAGY 2023, 218–219.

⁶¹ Ehhez kapcsolódóan lásd még ÚJVÁRI TAMÁS: A kölcsönszerződések felmondásának közjegyzői tanúsítása a BH2022.321. számú határozat tükrében. *Magyar Jog*, 2023 (6), 325–336.

hasonlóan a Kjt. is tartalmazhatja a 142. §-ban szabályozott eljárás tekintetében kézbesítési fikciós rendelkezéseket arra az esetre, ha a felek ettől eltérően nem rendelkeztek. Ezzel számos jogvitát meg lehetne előzni.⁶²

10. KÜLÖNLEGES VAGYONTÁRGY HALÁL ESETÉRE TÖRTÉNŐ MEGSZERZÉSE KÜLFÖLDI JOG ALAPJÁN

SZŐCS TIBOR tanulmányának kiindulópontja, hogy az európai öröklési rendelet (a továbbiakban: EuÖR.)⁶³ miként változtatta meg az ingatlanok öröklésére vonatkozó joghatósági szabályokat. Korábban ugyanis szóba sem jöhetett külföldi ingatlan átadása hazai hagyatéki eljárásban. A szinte „évszázados” szabály szerint ingatlan hagyaték jogi sorsának rendezésére a fekvés helye szerinti állam bíróságának vagy hatóságának volt (kizárólagos) joghatósága. Ez a helyzet az EuÖR. hatálybalépésével, 2015. augusztus 17. napjával megváltozott. Az EuÖR. szabályrendszere ugyanis a joghatóság és a kollíziós jog terén egyaránt a hagyaték egységének elvét követi. Ez azt jelenti, hogy a hagyatéki eljárást lefolytató tagállami hatóságnak rendszerint az örökhagyó után maradt teljes hagyatéki vagyronra kiterjed a joghatósága. A hagyatéki vagyontárgyak jogi jellegének és fekvésének sincs immár főszabály szerint jelentősége a joghatóság vizsgálata szempontjából. Ebből következően a hazai joggyakorlatnak is meg kellett bártkoznia azzal a gondolattal, hogy adott esetben külföldi ingatlanokat is át kell adni belföldi hagyatéki eljárásban.⁶⁴

A megváltozott joghatósági szabályozás egész sor új problémát idézett elő. A szerző ennek egy konkrét példaként az osztrák jogban „lakástulajdon” (‘Wohnungseigentum’) néven ismert és szabályozott jogosultság öröklésével kapcsolatban felmerülő kérdéseket mutatja be. Az osztrák jogban a lakástulajdont a 2002. évi 70. szövetségi törvény (a továbbiakban: WEG) szabályozza. Ez közel áll a magyar jogban ismert társasházhoz, amely vegyíti a közös tulajdon és a külön tulajdon elemeit. Az osztrák jog szerinti lakástulajdon azonban az épület egészére – beleértve az egyes lakásokat is – kiterjedő tulajdonközösséget jelent. Az osztrák jog szerint az épületben lévő lakások nem képezik külön tárgyát az ingatlan-nyilvántartásnak, azok nincsenek tulajdoni különlapon nyilvántartva.

⁶² SZÉCSÉNYI-NAGY 2023, 225–227.

⁶³ Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete.

⁶⁴ SZŐCS TIBOR: Különleges vagyontárgy halál esetére történő megszerzése külföldi jog alapján – Az ún. „lakástulajdonra” vonatkozó osztrák szabályozás példáján. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 229–230.

Az osztrák telekkönyv csupán a lakástulajdon egészét tartja nyilván, vagyis a közös tulajdonban álló lakóépület egésze képez önálló telekkönyvi egységet. A tulajdonostársakat megillető eszmei tulajdoni hányad ennek megfelelően a lakóépület egészén áll fenn, beleértve az egyes lakásokat is. A tulajdoni viszonyok így a lakóépület egészén azonosak, a használati viszonyok azonban nem. A tulajdonostársi jogállás ugyanis a lakóépületen belüli, egy konkrét lakás – illetve ahhoz tartozó egyéb helyiségek – kizárólagos használatának jogával jár együtt. A megjelölt tulajdoni hányad tehát nem az örökhagyót az adott lakáson, hanem az épületen, a társasház egészén megillető hányadra vonatkozik. E tulajdoni hányadhoz azonban egyetlen konkrét lakás kizárólagos használati joga kapcsolódik.⁶⁵

A WEG alapján a lakáshasználati jogot csak kétféle módon lehet gyakorolni: egyedül, vagy két személyből álló ún. „tulajdonosi partnerség” keretében. Ez utóbbit az osztrák jog osztatlan jogközösségnek tekinti és kizárólag természetes személyekből állhat. Ilyen tulajdonosi partnerség kettőnél több személy részvételével azonban nem jöhet létre.

A szerző ezt követően a lakástulajdon tekintetében bekövetkező haláleseti jogutódlás szabályait mutatja be. Ha a tulajdonosi partnerséget alkotó egyik személy hunyt el, a WEG szerint tulajdoni hányada főszabályként közvetlenül és törvény erejénél fogva – *sui generis* szerzési jogcímként – a másik tulajdonosi partnerre száll át. Utóbbinak ez a tulajdonszerzése az öröklési jog szabályainak kiiktatásával következik be, az ún. „lakástulajdonjogi növedékjog” alapján. Ezt az esetet tehát el kell választani az öröklés folytán bekövetkező jogszerzéstől. Erre a vagyontárgyra öröklési jogcímen senki nem támaszthat igényt, az nem tartozik az örökhagyó hagyatékához. Az örökösöknek azonban ezzel a vagyontárggyal kapcsolatban kötelmi természetű igényük keletkezik a tulajdonosi partnerrel szemben, aki a megszerzett tulajdoni részesedés megváltásaként „átvételi árat” kell, hogy fizessen a részükre. Ez az örökösöket megillető, az átvételi ár iránti kötelmi jogi követelés tehát a hagyatékhoz tartozik. Lényegében ez a kötelmi jogi igény lép a hagyatékban a lakástulajdoni hányad mint dologi jog helyébe.⁶⁶

Ez a tulajdonszerzés ennek alapján nem öröklési jogi, hanem dologi jogintézménynek minősül, amely nem is képezi az örökhagyó hagyatékát. A túlélő tulajdonosi partner javára a növedékjog címén történő tulajdonszerzés ennek alapján az EuÖR. szerint „örökléstől eltérő módon” bekövetkező szerzésnek tekinthető, és így nem tartozik az EuÖR. tárgyi hatálya alá, figyelemmel az 1. cikk (2) bekezdés g) pontjára. Hagyatékként a túlélő tulajdonosi partner által

⁶⁵ Szócs 2023, 232–233.

⁶⁶ Szócs 2023, 234–236.

az örökösöknek fizetendő „átvételi ár” iránti – kötelmi jogi természetű – követelés adható át. Az európai öröklési bizonyítványban is csak ez tüntethető fel.⁶⁷

Ettől eltérően alakul azonban a jogi helyzet, ha a lakástulajdonjogot az örökhagyó egyedül gyakorolja, azaz nem áll fenn tulajdonosi partnerség. Ilyenkor ugyanis az örökhagyót megillető lakástulajdoni hányad az örökhagyó hagyatékához tartozik, és a jogutódlásra az öröklési jog szabályai szerint kerül sor. E lakástulajdoni hányad megszerzése tehát az EuÖR. tárgyi hatálya alá tartozik, a magyar öröklési jog azonban mégsem lesz teljes terjedelmében alkalmazható, azt ugyanis több örökös esetén is csak legfeljebb ketten szerezhetik meg. Az osztrák jognak ez a korlátozása az EuÖR. 30. cikke szerinti olyan imperatív norma, amely attól függetlenül irányadó, hogy a konkrét esetben magában az öröklésre az osztráktól eltérő jog alkalmazandó. Az örökösként érdekelteknek ennek megfelelően a magyarországi hagyatéki eljárásban olyan módon kell osztályos egyezséget kötniük, amelynek alapján az örökhagyó által hátrahagyott ausztriai lakástulajdoni hányad vagy kizárólag egyiküké lesz, vagy pedig kettejüké (mint tulajdonosi partnereké), de azonos hányadok szerint. Ellenkező esetben tulajdonjoguk nem jegyezhető be az osztrák telekkönyvbe.⁶⁸

A szerző végkövetkeztetése, hogy az EuÖR. szabályrendszere több ponton is elsőbbséget biztosít a nemzeti jogok olyan szabályainak, amelyek bizonyos fajtájú vagyontárgyak tekintetében különleges haláleseti jogutódlást írnak elő. Ezek a szabályok korlátozhatják vagy akár teljesen ki is zárhatják a szóban forgó vagyontárgy tekintetében az öröklési jog érvényesülését.

11. A KÖZJEGYZŐ ÁLTAL SZERKESZTETT TÉNYTANÚSÍTÓ OKIRATOK A VÉGREHAJTÁSRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁSBAN

TÓTH GÁBOR MÁRTON tanulmányának központi kérdése, hogy a közjegyzőnek pontosan mit kell vizsgálnia abban az esetben, ha a közjegyzői ügyleti okiratok alapján induló végrehajtási eljárás elrendelése (az ún. záradékolás) során közjegyző által szerkesztett ténytanúsító okirat benyújtására is sor kerül. A végrehajtást kérő a Vht. 23/C. § (2) bekezdése⁶⁹ alapján a Kjtv. 136. § (1) bekezdés *e*) vagy *g*) pontjának megfelelően kiállított közjegyzői tanúsítvánnyal is igazolhatja a feltétel vagy időpont bekövetkezését. A szerző ezzel összefüggésben arra hívja fel

⁶⁷ Szócs 2023, 249.

⁶⁸ Szócs 2023, 251.

⁶⁹ A Vht. 23/C. § (2) bekezdése szerinti közokirat nemcsak közjegyzői ténytanúsítvány lehet, hanem bármilyen közokirat alkalmas lehet a feltétel bekövetkezésének tanúsítására. Ezzel egyezően lásd még SZÉCSÉNYI-NAGY 2023, 213–214.

a figyelmet, hogy a Kúria 3/2020. PJE határozata arra részletesebben nem tér ki, hogy a közjegyzőnek milyen terjedelmű vizsgálat alá kell vetnie a végrehajtás elrendelésekor a Vht. 23/C. § (2) bekezdése szerinti feltétel bekövetkezését tanúsító közokiratot.⁷⁰ Azt azonban a jogegységi határozat is elvi éllel állapítja meg, hogy a közjegyző a végrehajtási záradék kibocsátásának alaki feltételeit,⁷¹ a Vht. 23/C. § (2) bekezdése szempontjából a követelés végrehajtásához szükséges feltétel bekövetkezését és annak közokirati tanúsítását vizsgálhatja. Sőt, a szerző szerint ezeket köteles is vizsgálni.

A szerző ezt követően jut el ahhoz a kiemelt jelentőséggel bíró kérdéshez, hogy a Kjtv. valamely rendelkezésének meg nem felelő okiratot pontosan hogyan is kell jogilag minősíteni. Kiemeli, hogy a közjegyzői okirat létre nem jövetelét, mint szankciót a Kjtv. fogalomrendszere nem ismeri. A közjegyző által készített okirat létrejövele ugyanis alapvetően egy ténykérdés, amely azzal, hogy azt a közjegyző kiállítja, létrejön. A közjegyző által készített okirat létrejövetelét követően annak létét tehát jogkövetkezmény már nem érintheti.⁷² Ehhez hasonlóan a törvény a közjegyzői okirat érvényességének a kérdését, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményét sem ismeri. Az alakiság megtartásához a törvény a közokiratiságot kapcsolja. Ez azt is jelenti, hogy a közokiratiság hiányában szenvedő, közjegyző által készített okirat közjegyzői okiratnak sem tekinthető.⁷³

A szerző kiemeli azt is, hogy a jogügylet és az arról kiállított okirat jogi hatása nem azonos. A jogügylet anyagi jogi érvényességének a kérdése ugyanis nem mosható össze az arról készített közjegyzői okirat közokiratiságának a kérdésével. A Kjtv. ugyanakkor ebből a szempontból privilegizált jogintézményként kezeli a végintézkedéseket. A végintézkedések esetén ugyanis a törvény – más közjegyzői

⁷⁰ A Kúria 3/2020. PJE határozata csak a záradékolni kért közjegyzői okiraatra, nem pedig a Vht. 23/C. § (2) bekezdése szerinti feltétel bekövetkezését tanúsító közjegyzői okiraatra vonatkozóan tesz megállapításokat. A szerző ezzel összefüggésben azt emeli ki, hogy végrehajtás megszüntetésére irányuló perben csak a végrehajtani kívánt követelés létrejötte, illetve annak érvényessége vizsgálható, míg a Vht. 23/C. §-ában foglalt feltételek teljesülésével kapcsolatos kifogások általában a végrehajtási nemperes eljárás tárgyai lehetnek. Ennek során pedig a közjegyző feladatát képezi annak vizsgálata, hogy a végrehajtási záradék kiállításához felhasznált okiratok közokiratnak minősülnek-e. Lásd TÓTH GÁBOR MÁRTON: A közjegyző által szerkesztett ténytanúsító okiratok vizsgálatának terjedelme a közjegyzői ügyleti okiratok végrehajtására irányuló eljárás során (a közokiratiság kérdése). In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 255.

⁷¹ A szerző helyesen hívja fel arra a figyelmet, hogy a közjegyző a végrehajtás elrendelésekor a végrehajtási záradékot nem kibocsátja, hanem a közjegyzői okiratot végrehajtási záradékkal látja el a Vht. 23. § (1) bekezdése alapján. Lásd TÓTH 2023, 256. 8. lábjegyzet.

⁷² TÓTH 2023, 261.

⁷³ TÓTH 2023, 264.

okiratokhoz képest – szigorúbb követelményeket támaszt. A kizárólag közjegyzői okiratba foglalt végintézkedések esetében az anyagi jogi érvénytelenség esetei egybeesnek a közokiratiság hiányával. Emellett léteznek más jogügyletek is, amelyeknél a közokiratiság hiánya egyúttal a jogügylet alaki érvényességére is kihat. Ezek azok a jogügyletek, amelyeknél jogszabály a közjegyzői okiratba foglalást érvényességi kellékként írja elő.⁷⁴

Mindezek alapján a szerző azt hangsúlyozza, hogy a Kjtv. rendelkezéseinek a megsértésével, közjegyző által készített okiratok létrejött okiratok, amelyek vonatkozásában a magánjogi érvénytelenség mint anyagi jogi jogintézmény nem önmagában és nem kizárólagosan értelmezendő. A Kjtv. által ezekre az okiratokra alkalmazott hátrányos jogkövetkezmény egységesen a közokiratiság hiánya. Ugyanez a jogkövetkezmény állapítható meg a közjegyzői ténytanúsítványok, illetve a hiteles kiadmányok kiállítása során felmerülő jogszabálysértések esetén is.⁷⁵

A közjegyzői okirat elkészítésére vonatkozó rendelkezéseket közül a szerző a felolvasásra vonatkozó szabályokat részletesen is tárgyalja.⁷⁶ Ezzel kapcsolatban a Kjtv. 120. § (1) bekezdés d) pontjára hívja fel a figyelmet. Eszerint ugyanis a közjegyzői tanúsítványt csak akkor kell felolvasni, ha a Kjtv. kifejezetten így rendelkezik. Ennek alapján pedig a szerző álláspontja szerint a Kjtv. 142. §-a szerinti eljárásban is helye van a felolvasás mellőzésének.⁷⁷

A Kjtv. 142. §-a kapcsán felmerülő további kérdés a mellékletek alkalmazhatósága. A szerző kiemeli, hogy nincsen olyan jogszabályi rendelkezés, amely tilalmazná, hogy a közjegyző az általa készített közjegyzői okirathoz akár a saját maga, akár más közjegyző által készített közjegyzői okiratot mellékletként csatoljon. Meghatalmazotti képviselő esetén ez kötelezettsége is a közjegyzőnek a Kjtv. 132. §-a alapján. A szabályszerűen összekapcsolt, összefűzött okiratok egységet képeznek, azok egy közjegyzői okiratot alkotnak.⁷⁸

A Kúria jogegységi határozata alapján a Vht. 23/C. § (2) bekezdése szerinti feltétel bekövetkezésének tanúsítására a Kjtv. 142. §-a alapján készített közokirat

⁷⁴ TÓTH 2023, 266–268. Ilyen például a Ptk. 6:329. § (1) bekezdése alapján a bizalmi vagyonkezelés létesítése egyoldalú jogügylettel. Ebbe a körbe tartoznak azonban azok a jogügyletek is, amelyeknél a felek maguk teszik a közokiratba foglalást alaki érvényességi kellékké.

⁷⁵ A szerző szerint nem a meglévő közokiratiság elvesztése, hanem az eredendő (*ab ovo*) közokiratiság hiánya a megfelelő jogkövetkezmény ezeknél a közjegyzői okiratoknál. Az más kérdés, hogy van-e helye utóbb konvalidációnak, illetve, hogy a Kjtv. bizonyos esetekben maga szab jogvesztő határidőt a közokiratiság hiányára való hivatkozásra. Lásd TÓTH 2023, 270.

⁷⁶ A Kjtv. 120. § (2) bekezdésének a normaszövege – amely a felolvasás mellőzését lehetővé teszi – 2025. január 1-jei hatállyal lényegesen módosult. További változtatásra került sor 2025. június 20-ai hatálybalépéssel.

⁷⁷ TÓTH 2023, 287.

⁷⁸ TÓTH 2023, 298–299.

mellett a Kjtv. 144. §-a alapján készült közokirat is megfelelő. A két szakasz eljárási szabályait, a kétféle eljárás egyes eljárási cselekményeit azonban nem lehet vegyíteni. Fontos kiemelni azt is, hogy a Kjtv. 144. §-a szerinti eljárásban (egyéb jogi jelentőségű tény tanúsítása) kizárólag egy közjegyzői tanúsítvány készül, a Kjtv. 142. §-a szerinti eljárásban (nyilatkozat vagy értesítés közlésének tanúsítása) azonban két jegyzőkönyv okiratba foglalására kerül sor.⁷⁹ Ez utóbbi esetben a kézbesítési tanúsítvány és a jognyilatkozatot (felmondást) tartalmazó jegyzőkönyv sorrendje nem térhet el: a jognyilatkozatot (felmondást) tartalmazó jegyzőkönyv képezheti a kézbesítési tanúsítvány mellékletét, fordítva azonban ez nem lehetséges. Törvény egyértelmű rendelkezésének hiányában azonban az elektronikus okiratok esetén nem állapítható meg az „összefűzés” sorrendje, így ezen okiratok esetében a közokiratiság kérdése ezen okból nem vonható kétségbe.⁸⁰

A szerző végül a közjegyzői okiratok hiteles kiadmányaival kapcsolatos kérdéseket elemzi. Ezzel kapcsolatban kitér arra is, hogy az eredeti közjegyzői okirat közokiratiságán túl az eredeti közjegyzői okiratról kiállított hiteles kiadmány közokiratiságát is vizsgálni kell. A hiteles kiadmány kiadására vonatkozó szabályok közül sem mind vizsgálható és vizsgálandó azonban a végrehajtási eljárásban.

Tanulmánya végén a szerző felteszi azt a kérdés, hogy feladata-e a végrehajtást elrendelő közjegyzőnek vizsgálni a végrehajtási nemperes eljárásban csatolt közjegyzői ténytanúsító okiratok közokiratiságát. A szerző szerint a válasz egyértelműen igen, azonban e vizsgálat korlátozott terjedelmű. Így például a közjegyzőnek nincs olyan kötelezettsége, hogy a végrehajtás kérő által becsatolt hiteles kiadmányokat összevesse a más közjegyző őrizetében lévő eredeti közjegyzői okiratokkal.⁸¹

IRODALOMJEGYZÉK

- ANKA MÁRTON TIBOR: A közös tulajdon rendezési kötelezettség. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 11–25.
- HARSÁGI VIKTÓRIA: A képviseleti keresetek európai keretszabályainak „erőtlensége”. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 27–44.

⁷⁹ TÓTH 2023, 307.

⁸⁰ TÓTH 2023, 310.

⁸¹ TÓTH 2023, 321.

- KÖVESNÉ KÓSA ZSUZSANNA: Az ágy közös, a párna nem. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 45–60.
- KURUCZ MIHÁLY: Mégis, kinek az érdeke? In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 61–126.
- MENYHÁRD ATTILA: Az írásbeliségről. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 127–137.
- OROSZ ÁRPÁD: Bírói jogértelmezés az öröklési perekben. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 139–172.
- PARTI TAMÁS: A rendszerelméletek és a rendszerszemlélet szerepe a jogi episztemológiában. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 173–192.
- RÁK VIKTOR: Az európai fizetési meghagyásos eljárással összefüggésben a közjegyző részére meg nem fizetett díj érvényesítése. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 193–206.
- SZÉCSÉNYI-NAGY KRISTÓF: A jognyilatkozat-közlés tanúsítása iránti eljárás egyes kérdései a közjegyzői okiratok végrehajthatósága szempontjából – de lege lata et ferenda. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 207–228.
- SZŐCS TIBOR: Különleges vagyontárgy halál esetére történő megszerzése külföldi jog alapján – Az ún. „lakástulajdonra” vonatkozó osztrák szabályozás példáján. In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 229–252.
- TÓTH GÁBOR MÁRTON: A közjegyző által szerkesztett ténytanúsító okiratok vizsgálatának terjedelme a közjegyzői ügyleti okiratok végrehajtására irányuló eljárás során (a közokiratiság kérdése). In: RÁK VIKTOR (szerk.): *Ünnepi tanulmánykötet Anka Tibor 70. születésnapja alkalmából*. Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2023, 253–324.
- ÚJVÁRI TAMÁS: A kölcsönszerződések felmondásának közjegyzői tanúsítása a BH2022.321. számú határozat tükrében. *Magyar Jog*, 2023 (6), 325–336.